

De faglige tilgange og metoder på Søbæk Have

Udarbejdet af medarbejdere og ledelse på Søbæk Have

September 2015

Indledning

I dette dokument beskrives de faglige tilgange og de metoder, som vi på Søbæk Have bygger alt arbejde for og med borgerne på. Arbejdet tager naturligvis altid afsæt i den enkelte borger og dennes behov, men vil samtidig bygge på nedenstående.

De faglige tilgange og metoder på Søbæk Have er under løbende udvikling, hvorfor dette dokument også med jævne mellemrum vil blive udviklet og opdateret. I øjeblikket arbejdes der på at få beskrevet 6 af de 10 metoder.

Dokumentet består af fire dele:

- Første del beskriver Søbæk Haves kerneopgave
- Anden del beskriver den profil, som Søbæk Have arbejder ud fra – den etiske profil.
- Tredje del beskriver de to faglige tilgange, som danner grundlag for det pædagogiske arbejde for og med borgerne (man kan sige, at de faglige tilgange er det fundament, som al arbejde bygger på).
- Fjerde del beskriver de metoder, som bruges i det konkrete arbejde med borgeren (man kan sige, at metoderne er den måde hvorpå vi omsætter de faglige tilgange til daglige arbejder). Metoderne skal forstås som en 'værktøjskasse', hvor medarbejderne kan trække den eller de metoder frem, som vil kunne bruges i arbejdet for og med den enkelte borger, Det er med andre ord ikke alle metoder, som bruges til alle borgerne. Den enkelte medarbejder skal derfor kunne bruge de metoder, som virker for de borgere, som medarbejderne arbejder for og med. Det er altså ikke forventningen at alle medarbejdere skal kunne bruge alle metoderne.

Del 1: Kerneopgaven: Livsmestring

Afsættet for alt arbejde på Søbæk Have er kerneopgaven *Livsmestring*, som understøtter kerneopgaven *Aktiv hele livet*, der er én af de 6 kerneopgaver i Holbæk Kommune.

Livsmestring betyder for Søbæk Have evnen til at mestre dele af sit eget liv – eller hele sit liv. Det kan eksempelvis være evnen til at give signal om at man er tørstig, det kan være evnen til at kontakte venner, og det kan være evnen til at lave mad.

Livsmestring betyder dermed at være aktiv medskaber, evnen til at opnå selvbestemmelse og ansvarlighed for eget liv, med de ressourcer borgeren nu har.

Gennem støtte til livsmestring, udvikler vi borgerens individuelle oplevelse af livskvalitet.

Del 2: Den etiske profil

Den etiske profil for Søbæk Have beskriver en fælles etisk referenceramme og angiver etiske retningslinjer for det daglige arbejde.

Den etiske profil har til formål at definere en etisk ramme, som kan være 'ledestjerne', når medarbejderne står i hverdagens krydspres mellem effektivitet, borgerens ønsker og fornuftige beslutninger. Formålet med den etiske profil er at understøtte alle ansatte i at arbejde med etisk refleksion som redskab i dagligdagen.

Formålet med den etiske profil er for det første at anerkende, at medarbejdernes ansvarstagen i relationen til borgerne skaber paradokser og dilemmaer i deres arbejdsliv, som er en central del af deres arbejdsopgave at løse. Derfor er der i den etiske profil udarbejdet Den Etiske Metode, som er et redskab, der støtter medarbejderne til at kunne løfte dette ansvar. Med Den Etiske Metode har medarbejdere og ledelse en metode som kan bruges i det pædagogiske arbejde, når de står i dilemmaer, hvor det ikke er muligt at handle "rigtigt", fordi der i den konkrete situation ikke findes et entydigt rigtigt valg¹.

Den Etiske Metode

I *Den etiske metode* opstilles fire principper, der alle handler om de hensyn som man tager i relation til andre mennesker:

1. **Selvbestemmelse** betyder, at mennesket har en grundlæggende frihed og ret til at træffe beslutninger på egne vegne. Det enkelte menneske har ret til indflydelse på eget liv og på de beslutninger, der påvirker pågældendes liv og hverdag.

Dette betyder, at vi som medarbejdere skal gøre følgende:

- a) Vi har respekt for at borgerne er forskellige og har forskellige ønsker og behov
- b) Borgerne har retten til at vælge, og vi er forpligtet på at overveje, hvilke muligheder vi giver dem ud fra en faglig vurdering, hvor vi har borgerens livsmestring og udvikling for øje
- c) For at borgeren bliver set og hørt i sine ønsker og drømme, er det vigtigt at medarbejderne har faglige drøftelser om deres erfaringer, så det er borgerens værdier, der er styrende
- d) Vi råder og vejleder beboeren og vi anerkender borgerens valg og fravalg, og overvejer alternative muligheder, hvis borgerens valg/fravalg forringer muligheden for livsmestring

2. **Integritet** kommer af det latinske ord *integer*, der betyder uberørt eller hel. Hensynet til integritet handler om, at der er noget i ethvert menneske, som vi ikke må røre ved, med mindre vi får lov. Den personlige integritet er en betegnelse for de fysiske og psykiske grænser, som vi alle har.

Dette betyder, at vi som medarbejdere skal gøre følgende:

- a) Vi har respekt for borgeren, hvilket vi udviser ved at respektere borgerens personlige grænser både fysisk og psykisk
- b) Vi tager højde for det hele menneske og at der er forskellige grænser
- c) Vi er bevidste om, at vi i vores arbejde kan komme til at rykke ved borgerens grænser, for at øge borgerens livsmestring
- d) Vi forsøger at møde borgeren med nysgerrighed og uden fordomme, hvor han/hun er
- e) Vi skaber tryghed og forudsigelighed ved at fortæller borgeren før handlingen, hvad, hvorfor og hvordan vi gør, og at vi gør det sammen
- f) Vi tager hensyn til den enkelte borgers integritet i gruppen

¹ Man kan læse mere om *Den etiske metode* i dokumentet "*Etisk profil for Specialcenter Holbæk*"

3. **Værdighed** betyder, at alle mennesker er uendelig værdifulde, unikke og uerstattelige. Ethvert menneske rummer således en værdi, der kommer til syne, når individet værdsættes.

Dette betyder, at vi som medarbejdere skal gøre følgende:

- a. Vi er anerkendende, åbne og respektfulde overfor de signaler som borgerne giver
- b. Vi accepterer borgerens forskelligheder og møder dem, der hvor de er
- c. Vi respekterer, at det er borgerens hjem, og at det er deres værdier, som skal respekteres
- d. Vi har respekt for den enkelte og at borgerne er forskellige i forhold til deres behov og værdier
- e. Vi tilstræber ligeværdighed både blandt borgerne og medarbejderne velvidende at vi ikke er ligestillede, og at vi som fagpersoner er opmærksomme på, hvordan vi anvender vores magt.

4. **Sårbarhed** er både en fysiologisk og en psykisk størrelse, der begge kræver beskyttelse. Vi rummer alle begge former for sårbarhed og har derfor alle brug for beskyttelse af vores sårbarhed i større eller mindre grad.

Dette betyder, at vi som medarbejdere skal gøre følgende:

- a. Vi anerkender den enkeltes sårbarhed og at den kan være forskellig alt efter situationen, og giver plads til at sårbarhed og frustration kan give mulighed for udvikling og livsmestring
- b. Vi skal acceptere, at man nogle gange skal vente på svar og være åbne for forskellige kommunikationsformer, non-verbale som verbale
- c. Vi tager højde for borgerens sårbarhed i vores pædagogiske arbejde og taler ikke om borgeren, men inkluderer denne, når vi er sammen med vedkommende
- d. Vi overvejer, hvad vi snakker om foran borgeren og hvordan vi kommunikerer med hinanden

Del 3: De faglige tilgange på Søbæk Have

På Søbæk Have arbejder vi ud fra to faglige tilgange: *anerkendende tilgang* og *den relationsorienterede tilgang*.

De to faglige tilgange supplerer hinanden godt og danner til sammen et solidt fundament for det pædagogiske arbejde, og de danner til sammen den faglige ramme for arbejdet på Søbæk Have.

I arbejdet for og med borgeren bestræber vi os hele tiden på at møde borgeren respektfuldt. Vi har hele tiden fokus på at forstå og anerkende borgerens signaler - uanset hvordan de kommer til udtryk – og så arbejde ud fra disse for at fremme borgerens livsmestring og udvikling.

I det følgende beskrives, hvordan vi på Tornhøj forstår hver af de to tilgange.

Den anerkendende tilgang

Den anerkendende tilgang betyder for os, at:

Hvert enkelt individ betragtes som et unikt og enestående menneske, der skal ses, høres og forstås!

Det skal helt konkret forstås sådan, at du:

- SER, hvad den anden er optaget af og udstråler
- HØRER så godt efter, hvad den anden "siger" (uanset hvordan det bliver sagt), at din forudindtagethed ikke spænder ben for forståelsen
- FORSTÅR den anden uden at fastholde og være optaget af dine egne tolkninger

I den anerkendende tilgang arbejdes med respekt for borgerens individuelle behov og med fokus på en ligeværdig dialog, der tager højde for borgernes kommunikative færdigheder. Vi skal møde mennesket som det er og ikke vedkommendes vanskeligheder og udfordringer.

Vi arbejder med den anerkendende tilgang, fordi vi tror at anerkendelse og ros fører til øget selvværd og selvtillid hos de mennesker, som vi arbejder med.

I den anerkendende tilgang er måden, som vi kommunikerer på helt afgørende (både vores ordvalg og kropslige attituder). For det afspejler vores holdning og er afgørende for det resultat, vi opnår med vores arbejde.

Den relationsorienterede tilgang

Den relationsorienterede tilgang betyder for os, at:

Det er gennem en bæredygtig relation mellem borger og personale, at borgeren udvikler sin livsmestring!

Det er altid personalets ansvar at skabe en bæredygtig relation til borgeren. Autenticitet og engagement er helt centrale forudsætninger for personalet i relationsarbejdet.

Med bæredygtig relation mener vi:

- At relationen er positiv og professionel og ikke bliver privat
- At der er mulighed for udvikling i relationen – vores rolle er at være ydmyge stifindere – og ikke rejseledere
- At borgeren oplever sig set, værdsat og anerkendt i relationen

Kendskab til borgerens livshistorie er fundamentet for at skabe en god relation, såvel som arbejdet med *Det fælles tredje*.

Det er desuden personalets ansvar at sikre, at der er en god og bæredygtig kultur i borgergruppen.

Del 4: De faglige metoder

De to faglige tilgange: *anerkendende tilgang* og *den relationsorienterede tilgang* skal omsættes til konkrete metoder, før de kan ses i det pædagogiske arbejde for og med borgeren.

På Søbæk Have har vi en række metoder, som kan bruges i det daglige arbejde. Man kan se samlingen af metoder, som 'en værktøjskasse', hvor medarbejderne kan trække den eller de metoder frem, som vil kunne bruges i arbejdet for og med den enkelte borger. Det er med andre ord ikke alle metoder, som bruges til alle borgerne. Den enkelte medarbejder skal derfor kunne bruge de metoder, som virker for de borgere, som medarbejderne arbejder for og med. Det er altså ikke forventningen at alle medarbejdere skal kunne bruge alle metoderne.

Brugen af metoder vil desuden koble sig tæt til den enkelte borgers udviklingsplan, hvori det vil fremgå, hvordan metoderne kommer i spil i det daglige arbejde.

Kommunikation som metode

Borgeren på Søbæk Have har ofte en kommunikationsnedsættelse som gør, at personalet må tage sig tid til at forstå borgeren.

I al kommunikation med borgerne benyttes:

- *Det verbale sprog*. Vi bestræber os på at tale kort, klart og tydeligt til borgerne. Vi har desuden fokus på vores tonefald. Det verbale sprog bliver ofte understøttet af andre kommunikationsværktøjer (som gennemgås nedenfor)
- *Kropssprog*. Kommunikation gennem kropssprog handler om at være opmærksom på alle bevægelser i kroppen og udtryk i ansigtet, og at sammenligne dem med tidligere erfaringer og så prøve sig frem tolkningsmæssigt.

På Søbæk Have arbejder vi desuden med flere konkrete kommunikationsmetoder. Det gør vi, fordi forskellige metoder virker forskelligt på forskellige borgere – formålet er altid, at borgeren forstår og bliver forstået. Valget af den/de konkrete kommunikationsmetoder tager afsæt i den enkelte borger, og hvad der fungerer for denne. Vi arbejder med følgende:

Kommunikationsmetoder på Søbæk Have	
Kommunikationspas	Kommunikationspas er et lille hæfte med vigtige oplysninger om borgerens kommunikation. På den måde kan medarbejdere og andre hurtigt og nemt på information om borgerens kommunikationsmåder.
Tegn til tale	Tegn til tale handler om at supplere talesproget med tegn. Mange af tegnene er genkendelige, men størstedelen af tegnene skal alligevel læres. Tegn til tale

	adskiller sig fra kropssprog ved primært at være centreret omkring hænderne og ved at være mere standardiseret og universel.
Konkreter	Konkreter er symboler i form af ting, der kan bruges til for eksempel at kommunikere ønsket om en bestemt handling/situation. Som eksempler på konkreter kan nævnes en rulle toiletpapir som konkret for "at gå på toilettet" eller en tallerken med bestik som konkret for "at spise".
Billeder	<i>Fotografier</i> <i>Boardmarker</i>

Hvert kommunikationsværktøj er uddybet i bilag, der beskriver hvorfor og hvordan vi arbejder med netop dette værktøj (se nedenfor).

Vi observerer, hvordan en given kommunikationsmetode virker på den enkelte borger og vi tilpasser løbende vores kommunikation ud fra borgerens signaler.

Ofte benytter vi *valgmuligheder* i vores dialog med borgeren. Her giver vi borgeren et antal konkrete valgmuligheder, som borgeren kan overskue og vælge imellem. Måden hvorpå valgmulighederne præsenteres for borgeren afhænger af den konkrete kommunikationsmetode, som er valgt.

Beskrivelse af øvrige metoder:

Det fælles tredje

BESKRIVELSE AF DET FÆLLES TREDJE	
Målgruppe, som metoden benyttes til	Målgruppe A Målgruppe B Målgruppe C
Beskrivelse (hvad vi forstår ved metoden)	<p>Gode fælles oplevelser er meget betydningsfulde, da de giver fælles referenceramme og erfaring og ikke mindst motiverer til nysgerrighed og deltagelse i hinandens liv. I aktiviteten er målet ikke produktet med derimod processen og de interaktioner, som sker undervejs og som styrker relationerne.</p> <p>Det fælles rum skaber også rum for udvikling af kompetencer og erfaring er. Personlige og sociale kompetencer som samarbejdsevne, initiativ, selvtillid og kommunikationsevner udvikles og er ikke bare umiddelbart anvendelige i aktiviteten, men kan overføres til andre sammenhænge.</p> <p>Man lærer at deltage ved at deltage. Derfor er det vigtigt, at skabe et rum, hvor der er plads til forskellighed, eftersom deltagerne har forskellige fysiske, psykiske, kognitive og sociale forudsætninger.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktiviteten skal være ikke-fremmedgjort. Dvs., at den skal være styret af og være

	<p>udtryk for deltagernes potentialer. Deltagelse betyder medvirken i processens faser; beslutning, planlægning, udførelse og værdsættelse.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Den skal have et højt kommunikativt indhold. Dvs., at aktiviteten formidler og udvikler kommunikativ kompetence som f.eks. sociale relationer, forståelse, indlevelse, samarbejde og fællesskab. Det er ikke aktivitetens formål kun at frembringe et synligt produkt, den skal også udvikle deltagernes evner til at sætte sig i hinandens sted. • Produktet skal opfylde behov, som af den enkelte opleves som meningsfuldt. Deltagerne må kunne identificere sig med produktet, og det må afspejle deltagernes evner og kompetencer. Herigennem producerer aktiviteten selvværd, identitet, betydning og samhørighed. <p>Personalet har ansvar for, at aktiviteten sikrer et kommunikativt fællesskab, hvor deltagerne deler noget med hinanden og beror på et fælles samtykke. En fælles handling har en værdi i sig selv, men den kan også have en pædagogisk værdi, hvis der i fællesskabet er involveret et pædagogisk ansvar. Altså hvis en af parterne har et pædagogisk ansvar for de andre.</p> <p>Et pædagogisk forhold er sjældent frivilligt indgået fra borgerens side, og netop derfor, stiller det ekstra krav til den etiske holdning hos medarbejderen. Medarbejderen skal på den ens side vedstå og bruge sin magtposition - det ligger i det pædagogiske ansvar. På den anden side, skal medarbejderen respektere borgeren som et selvstændigt subjekt med egen vilje og værdighed. Medarbejderen skal opretholde et subjekt – subjekt forhold inden for de begrænsninger, som de givne rammer sætter.</p> <p>Dette gøres bedst ved at finde nogle områder, hvor det netop ikke er magtforholdet og den pædagogiske relation – eller andre personlige relationer – der er på dagsordenen. Men noget andet, en værdifuld sag eller et projekt, de kan være ægte fælles om</p> <p>// Benny Lihme, Bent Madsen, Michael Husen//</p> <p>Det fælles tredje er et middel til at kommunikere og skabe kontakt mellem borger og personale. Det er godt at være 1-1 med borgeren om det fælles tredje. At være fælles om noget – det er relations-skabende.</p>
<p>Eksempler, på hvordan metoden bruges i arbejde med den/de konkrete målgrupper</p>	<p>Bruges og giver anledning til mange dialoger. Bruges som metode til at 'komme ind på livet' af borgeren – særligt de borgere, som er reserverede.</p> <p>Det fælles tredje kan være mange ting:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fest, madlavning, musik – eller udviklingsplanen <p>Eks. på hvordan der kan arbejdes med det fælles tredje i målgruppe B</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gå en tur i byen, opleve natur, købe ind, gå på café m.m • En borger er glad for at være sammen med en medarbejder om at ordne vasketøj <p>Eks. på hvordan der kan arbejdes med det fælles tredje i målgruppe C</p> <ul style="list-style-type: none"> • En borger søger gyngen i haven • At cykle en tur eller lave mad

--	--

Sanseintegration

BESKRIVELSE AF METODEN SANSEINTEGRATION	
Målgruppe, som metoden benyttes til	Målgruppe B Målgruppe C
Beskrivelse (hvad vi forstår ved metoden)	<p>Sanse integration er en proces der foregår i hjernen når forskellige sanseindtryk skal tolkes og integreres til en helhed, som grundlag for at vi kan handle hensigtsmæssig i forhold til hvad der sker omkring os.</p> <p>Sanseintegration er hjernens evne til at registrere, tolke og integrere forskellige typer sanseindtryk, for at kunne planlægge og udføre viljestyret og hensigtsmæssig handling. Sanseintegration seke mellem alle sanser, men på det sansemotoriske felt, er det specielt tre sanser der har betydning.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Muskel-ledsansen (proprioceptive sans) • Lodlinjesansen (vestibulære sans / balance) • Følesansen (den taktile sans) <p>De kropslige sanser som også er vores nærsanser.</p> <p>Hjernen har behov for informationer fra sanserne, der hjælper os til at forstå vores krop og verden omkring os. Nærsanserne fortæller om position og om hvordan kroppen føles, når vi bevæger os.</p> <p>Fjernsanserne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Synet (visuelle sans) • Hørelsen (auditive sans) • Lugtesansen <p>Fortæller os om verden rundt om. Sammen hjælper sanserne hjernen med at skabe et billede af kroppen og et billede af verden.</p> <p>Borgere med udviklingsforstyrrelse har ofte sanseintegrationsdysfunktioner.</p> <p>Når der ikke er overensstemmelse mellem de informationer man får via sanseapparatet, bliver virkeligheden utroværdig, og kan føre til ændret adfærd. Ved at observere reaktioner, får medarbejderne en ide om hvilken sansestimuli borgeren forsøger at give sig selv eller forsøger at undgå.</p> <p>På baggrund af det indgående kendskab medarbejderne har til borgeren, sammen med daglig observationer af borgernes adfærds- og reaktionsmønstre, tilrettelægges det pædagogiske arbejde på en måde hvor borgerens behov tilgodeses.</p> <p>Sanseintegration kan bruges til mange formål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • til at borgeren kan mærke sig selv og sin egen krop – og en bedre forståelse af, hvem de selv er. • til at kunne starte kommunikation (røre ved borgeren, når han taler med borgeren)

	<ul style="list-style-type: none"> • til at skabe tillid
Eksempler, på hvordan metoden bruges i arbejde med den/de konkrete målgrupper	<p>En borger bruger sin kugledyne, når han bliver vred eller ked af det. I disse situationer virker et kram ikke.</p> <p>Nogle borgere, har behov for at personalet rører ved dem, inden og mens de taler til borgeren.</p> <p>Nogle borgere skal mærke håndklædet og badesvampen før bad og tøjet før påklædning.</p> <p>En måde at arbejde med borgeren sanser er f.eks. at lade en borger mærke dejen med hænderne, når man bager med ham – og ikke kun lade ham kigge på eller røre med en ske.</p> <p>Musik bruges også i stort omfang til at skabe ro, tryghed og glæde hos den enkelte borger eller i en gruppe.</p>

Skærmning

BESKRIVELSE AF METODEN SKÆRMNING	
Målgruppe, som metoden benyttes til	Målgruppe B Målgruppe C
Beskrivelse (hvad vi forstår ved metoden)	<p>Skærmning bruges som metode, for at beskytte den enkelte borger, ved at begrænse påvirkning og mængden af indtryk og kontakter fra omgivelserne og erstatte dem med færre og stabile kontakter og indtryk. På den måde støttes borgerens mulighed for at bevare oplevelsen af sammenhæng og kontrol over egen destruktive og aggressive impulser. Dette mindsker risikoen for at udsætte andre for en social uacceptabel adfærd. Når borgere skærmes, sker det både for at beskytte borgeren mod indtryk og oplevelser, der kan virke belastende, og for at kunne give kontakt, fysiske rammer og indtryk, som er tilpasset den enkelte borger. <i>"Psykiatrien Syddanmark"</i></p> <p>Skærmning vil sige, at man arbejder pædagogisk med at lave rammer for borgeren. Både fysiske rammer og kommunikative samt samværsmæssigt. Målet med rammerne er, at nedsætte impulser, indtryk og krav fra omgivelserne, så det passer til det personen kan honorere og klare med sine kognitive udfordringer. <i>"Demenscentrum Århus"</i></p> <p>Gennem afskærmning fra forstyrrende indtryk og tydeliggørelse af væsentlige detaljer, hjælpes den enkelte borger til at identificere de meningsfulde dele af omgivelserne. Oplevelsen af omgivelserne kan yderligere være påvirket af sensoriske forstyrrelser eller perceptionsforstyrrelser. Gennem indretning af de fysiske omgivelser, kan der kompenseres for dette.</p> <p>Skærmning handler reelt om at give borgeren mulighed for at være med i fællesskabet på</p>

	en tryk måde (dvs. uden at borgeren bliver overstimuleret eller utryg).
Eksempler, på hvordan metoden bruges i arbejde med den/de konkrete målgrupper	<p>Borgeren kan skærmes på mange måder.</p> <p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • En borger har et stativ med forskellige genstande som interesserer hende, der bruges til at skærme borgeren for den aktivitet, som er i rummet • Flere borgere har brug for at være i periferien af en social aktivitet – uden for den åbne dør/vindue eller et stykke væk fra aktiviteten • Brugeren kan trække sig tilbage til sin egen bolig for at få ro • Hvis borgeren vælger at forlade en social aktivitet, respekteres dette fravalg <p>Der kan også være borgere med en støttekrævende adfærd, som de andre borgere har behov for at blive skærmet imod:</p> <p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Personalet kan tage den pågældende borger med på en tur/udenfor/til et 'yndlingssted' f.eks. en sandkasse • Der kan også være situationer, hvor personalet vælger at skærme de andre borgere fra den pågældende borger ved at finde andre steder til disse borgere (f.eks. ind i egen bolig)

Low arousal

BESKRIVELSE AF METODEN LOW AROUSAL	
Målgruppe, som metoden benyttes til	Målgruppe B Målgruppe C
Beskrivelse (hvad vi forstår ved metoden)	<p>Low arousal er en metode, der håndterer problemskabende adfærd, på en ikke-konfronterende måde.</p> <p>Low arousal bygger på fire grundpiller:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Personalet skal aktivt arbejde på at nedbringe de krav, de stiller til borgeren. Det er metodens grundholdning, at problemskabende adfærd i vidt omfang er reaktion på krav man stiller. Dette både i forhold til at kommunikation, være udholdende, omstille sig, være sammen med mange mennesker på en gang. 2. Personalet skal gå ud af konflikten. Træne forskellige undvigelsesmanøvrer, - tale dæmpet og roligt, distrahere personen væk fra aggressionen, undgå øjenkontakt, være bevidst om sit kropssprog 3. Personalet skal reflektere. Forestille sig borgerens motiver til at reagere som han/hun gør. Ofte kan udviklingshæmmede borgere ikke se sammenhæng mellem årsag og virkning. Med low arousal arbejder men aldrig med konsekvenspædagogik. Personaler skal – ud fra borgerens præmisser – støtte personen frem for at ændre pågældendes adfærd. 4. Personalet skal have støtte i deres arbejde. Støtte til at evaluere hvordan de reagerer i den pædagogiske praksis. Diskutere personalets måde at reagere på og motiverne bag de krav, man stiller til en beboer.

	//Viss (artikel)
<p>Eksempler, på hvordan metoden bruges i arbejde med den/de konkrete målgrupper</p>	<p><u>For borgere i målgruppe B kan eks. På, hvordan vi anvender Low arousal ses på flg. Måde:</u> En borger som i perioder er særligt sensitiv, - han reagerer på for meget stimuli (lyd, uro,) ved at prikke fingrene ind i sine øjne, bide i sig selv, grine højt og overgearet. Han tilbydes at være alene på sit eget værelse, med dæmpet lys og beroligende musik (med opmærksomhed fra en personale) . På aktivitetscenteret, tilbydes han at komme ind i mørkerummet, som lyd fra eks. Fugle og dæmpet lys, - eller han bliver lagt på en madras på gulvet og ligger sammen med et personale, til han slapper helt af og den selvskadende adfærd aftager.</p> <p><u>For borgere i målgruppe C kan eks. på hvordan vi anvender Low arousal ses på flg. Måde:</u> En borger som i perioder er urolig og har meget lyd på, tilbydes at få kuglevest på eller tilbydes at sidde i sin sækkestol/kuglestol, på sit værelse, mens hun lytter til dæmpet og genkendelig musik</p> <p>En anden borger der har særligt behov for klar og tydelig struktur, har svært ved at udsætte behov, så når han har besluttet sig for noget, og det ikke kan ske med det samme, oplever vi, at han bliver frustreret og handler uhensigtsmæssigt. I sådan en situation er personalet opmærksomme på at støtte, via en anerkendende tydelig kommunikation, så han oplever ventetiden positivt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • I aktivitetscentret: det hvide rum og det sorte rum bruges til at dæmpe sanseindtryk, så borgeren kan være i det. • Brug af kugledyne og kuglebad. • Få borgeren ind i egen bolig og trække gardinerne for • Indbyggede pauser i dagsskemaet, så borgeren får et pusterum mellem de forskellige aktiviteter

Her kan jeg læse mere

Man kan finde yderligere beskrivelser af faglige tilgange og de konkrete metoder i følgende dokumenter:

"ETIKOS. Etisk profil, Specialcenter Holbæk"

"Relationen, det fælles tredje og det personlige narrativ" af Flemming Andersen, i "Relationer i teori og praksis" af Tom Ritchie, Billesø og Baltzer 2007

"Selvet i pædagogikken - selvpsykologiens bidrag til en moderne dannelsepædagogik" af Jan Tønnesvang, Klim, 2002

"Selvpsykologiens fire grundformer", dias fra Jørgen Kloster Larsen

"Anerkendelse i praksis – om udviklingsstøttende relationer", Lis Møller, Akademisk forlag, 2013

Beskrivelse af kommunikationsmetoden 'Kommunikationspas' – bilag 1

Beskrivelse af kommunikationsmetoden 'Tegn til tale' – bilag 2

Beskrivelse af kommunikationsmetoden 'Konkreter' – bilag 3

Beskrivelse af kommunikationsmetoden 'Billeder' – bilag 4

Bilag 1: Beskrivelse af kommunikationsmetoden 'Kommunikationspas'

Hvad er kommunikationspas

- En måde at give information om borgerens kommunikationsmåder
- En måde, hvorpå borgeren hurtigt kan præsentere sig selv for nye mennesker
- En hjælp til personale eller andre, som kan være usikker på, hvordan man kan snakke sammen
- En vejledning om og støtten til forskellige aktiviteter

Et kommunikationspas er et lille hæfte med vigtige oplysninger om borgerens kommunikation.

Kommunikationspasset:

- er skrevet i 1. person, fx "Jeg kan ikke tale, men forstår næsten alt hvad du siger"
- er skrevet i et lettilgængeligt og uformelt sprog, som alle kan forstå
- følger borgeren rundt i hverdagen, så det altid er tilgængeligt og synligt - fx placeret på kørestolen

Kommunikationspasset udarbejdes i samarbejde mellem dem, der kender borgeren bedst, og sammen med borgren selv i det omfang borgeren kan deltage.

Hvordan laves kommunikationspas på Tornhøj

På Tornhøj udarbejder vi kommunikationspas på denne måde:

- Kommunikationspasset udarbejdes af få medarbejdere som har et godt kendskab til borgeren.
- Kommunikationspasset udarbejdes sammen med borgeren, i det omfang borgeren kan deltage.
- Kommunikationspasset drøftes på omsorgsgruppemøde. For de borgere, som deltager i aktivitetscenteret på Tornhøj deltager både medarbejdere fra bogruppe og fra aktivitetscentret i drøftelsen.
- De medarbejdere, som har udarbejdet kommunikationspasset har efterfølgende ansvar for:
 - Tilretning af kommunikationspasset
 - Lægge kommunikationspasset elektronisk på borgerens sag
 - Sikre at kommunikationspasset bliver printet og placeret et centralt sted ift. borgeren

Kommunikationspasset skal løbende revideres, enten når der sker ændringer i den måde, som borgeren kommunikerer på eller når personalet får ny viden om borgerens kommunikation. Dette sker som udgangspunkt når borgerens udviklingsplan revideres – men kan også ske på andre tidspunkter, hvis der er behov herfor.

Vi har en fast skabelon for kommunikationspas, som bruges på Tornhøj.

Hvornår bruges kommunikationspas

Som udgangspunkt bruges kommunikationspasset af alle borgere i målgruppe B og C.

Kommunikationspasset vil kunne blive suppleret med andre af de kommunikationsværktøjer, som benyttes på Tornhøj (*Tegn til tale, konkrete, kropssprog og billeder*).

Hvor kan jeg læse mere

Socialstyrelsens hjemmeside: www.socialstyrelsen.dk

Artikel af M. Sigurd Pilesjö & L. Hardenstedt, "[KOMPASS - Kommunikationspass - datorverktyg, handledning och utvärdering](#)", Hjälpmedelsinstitutet, 2001.

Tornhøjs koncept for kommunikationspas (vejledning og skema) ligger på O-drevet.

Bilag 2: Beskrivelse af kommunikationsmetoden 'Tegn til tale'

Hvad er 'tegn til tale'

Tegn til tale handler om at supplere tale- og kropssproget med håndtegn.

De fleste håndtegn er opbygget på den måde, at de har en logisk forklaring og er "naturlige" kropslige forklaringer på et ord. Mange af håndtegnene er genkendelige, men størstedelen af tegnene skal alligevel læres.

Vi sætter kun tegn til de meningsbærende ord i en sætning, og bliver derved tvunget til at gøre sætningen kortere. Endvidere nedsætter vi talehastigheden for at få ordentlig tid til at lave tegnene. Herved får borgeren lettere ved at følge med i, hvad der bliver sagt; det kan både se og høre meddelelsen.

Tegn til tale adskiller sig fra kropssprog ved primært at være centreret omkring hænderne og ved at være mere standardiseret og universel.

Hvordan bruges 'tegn til tale'

På Tornhøj bruges 'tegn til tale' som supplement til andre kommunikationsværktøjer (verbal kommunikation, kropssprog og billeder).

Før man går i gang med at bruge 'tegn til tale' overfor den pågældende borger, er det vigtigt at man som personale helt sikkert ved, at borgeren kender de konkrete tegn – eller lærer den at kende. Derfor kræver brugen af 'tegn til tale' ofte lang tids træning, så man er sikker på at borgeren forstår betydningen af det enkelte tegn. Brugen af 'tegn til tale' er også tæt koblet til observationer (og kræver desuden en god dialog i den medarbejdergruppe som er omkring borgeren).

Der udarbejdes en oversigt over tegn ift. den enkelte borger (oversigten rummer de tegn som borger kan, de tegn som borger i gang med at lære og de tegn som borger bør lære på sigt).

Her kan jeg læse mere

I gruppe 3 findes en cd-rom og en håndbog, hvor man kan læse mere og finde en lang række konkrete tegn og deres betydning.

Bilag 3: Beskrivelse af kommunikationsmetoden 'Konkreter'

Hvad er konkrete

Konkreter er symboler i form af ting, der kan bruges til for eksempel at kommunikere ønsket om en bestemt handling/situation. Som eksempler på konkrete kan nævnes en rulle toiletpapir som konkret for "at gå på toilettet" eller en tallerken med bestik som konkret for "at spise".

Konkreter skal være en fysisk ting, som borgeren kan mærke og føle på.

Hvordan bruges konkrete

På Tornhøj bruges konkrete som supplement til andre kommunikationsværktøjer (verbal kommunikation, kropssprog, billeder mm).

Før man går i gang med at bruge konkrete overfor den pågældende borger, er det vigtigt at man som personale helt sikkert ved, hvad borgeren forbinder det enkelte konkret med. Derfor kræver brugen af konkrete ofte lang tids træning og observationer, så man er sikker på at borgeren forstår betydningen af det enkelte konkret.

Ofte bruges et begrænset antal konkrete i kommunikationen med den enkelte borger, da borgeren som udgangspunkt kun kan rumme et mindre antal konkrete i sin kommunikation med omverdenen.

Hvornår bruges konkrete

Bruges til en del af borgerne i målgruppe B og C.

Eksempel på konkrete

En ske: "Nu skal du spise", En ble: "Nu skal du have skriftet ble", En ridehjelme: "Nu skal du til ridning"

Bilag 4: Beskrivelse af kommunikationsmetoden 'Billeder'

Hvad er billeder

Begrebet billeder består af forskellige typer:

Fotografier

Fotografier som et kommunikationsredskab ligner til forveksling de fotografier, alle har i deres fotoalbum derhjemme. Fotografierne kan blive forstørret/formindsket og lamineret (så de ikke bliver slidt) eller lagt ind i et computerprogram og/eller på en fjernsynsskærm.

Fotografierne kan på den mest enkle og konkrete måde bruges til blandt andet at give udtryk for et ønske eller at fortælle, hvad der skal ske i løbet af dagen. Det kan ske ved, at borgeren giver et standardiseret

fotografi af en hest til personalet og derved fortæller, at han/hun gerne vil ud at ride. Personalet bruger også ofte fotografier til at fortælle borgeren om dagens plan.

Boardmarker

Boardmaker er et Whiteboard hvorpå man kan sætte tegnede billeder. Det kan bruges til at lave borgerens ugeskema eller dagsskema – alt afhængig af hvad borgeren har størst gavn af.

Gruppe 3 har en cd, hvor man kan læse mere om brugen af boardmaker samt finde en række billeder, der kan bruges til at skabe den konkrete plan.

Hvordan bruges billeder

På Tornhøj bruges billeder som supplement til andre kommunikationsværktøjer (verbal kommunikation, kropssprog og 'tegn til tale').

Før man går i gang med at bruge billeder overfor den pågældende borger, er det vigtigt at man som personale helt sikkert ved, at borgeren forstår det konkrete billede. Man skal også være sikker på, hvordan man skal bruge billederne overfor borgeren – forstår borgeren bedst at der vises et enkelt foto i den konkrete situation eller kan borgeren have gavn af en boardmarker. Derfor kræver brugen af billeder ofte lang tids træning, så man er sikker på at borgeren forstår betydningen af det enkelte billede. Brugen af billeder er også tæt koblet til observationer.

Hvornår bruges billeder

Bruges til en del af borgerne i målgruppe B og C.